

1. FELADTSOR

I. SZÖVEGÉRTÉS, ILLETVE ÉRVELÉS VAGY GYAKORLATI SZÖVEGALKOTÁS

A Szövegértési feladatsor

Ez egy másik nemzedék*

1. Nevelem a kamaszom

Pszichológusok és marketingszakemberek** körében egyre gyakrabban hallani az „X, Y, Z generáció” kifejezéseket.

A **generációelmélet** két amerikai szerző, William Strauss és Neil Howe nevéhez fűződik, akik *Generations* (1991) című könyvükben az amerikai történelmet az egymást követő generációk történeteként tekintik végig, és azt állapítják meg, hogy egy adott generáció tagjai nagyon hasonló világlátással és értékrenddel rendelkeznek. Egy ember élete nagyjából nyolcvan év – ezt nevezik a szerzők *saeculum*-nak, századnak. Ezalatt négy generációváltás történik – kb. húszévenként –, melyek ciklikusan követik egymást.

A **ma élő generációk** eszerint:

- Veteránok (1946 előtt születettek)
- Baby-boom idején születettek (1940–50-es évek)
- X generáció (1960–70-es évek)
- Y generáció (1980–90-es évek)
- Z generáció (2000-es évek)

* A No Thanx együttes *Egy másik nemzedék* című dalának egy sora.

** Termékek eladásával, piackutatással foglalkozó szakember.

(Akit esetleg nyugtalanítana, hogy véget ért az ábécé, ne aggódjon: a 2010 után születetteket a szociológusok alfának keresztelték.)

Az elméletet sokan kritizálják, azonban az X, Y, Z generáció kifejezések mára szinte közhellyé váltak.

Milyenek is ezek a generációk?

■ **X generáció:** ezek mi vagyunk, a mai kamaszok szülei. Magyarországon ez az a generáció, amely a Kádár-korszakban nőtt fel, és akik számára a Nyugat még vágyálom volt. Sok tekintetben átmeneti generációról van szó, amely a „nagy” 68-as nemzedék után és a „hipermodern” Y/Z generációk előtt született. Magyarországon ez a nemzedék a rendszerváltás idején vált nagykorúvá, amikor a gyerekkorban megismert világ szabályai érvénytelenné váltak, az új világ viszont még kiismerhetetlen volt. Ami a digitális technológiát illeti, ugyan már fiatalon megismerkedett vele, de a következő generációkhoz képest mindig csak „digitális bevándorló” marad.

■ **Y generáció:** ezek a mai fiatal felnőttek és a nagyobb kamaszok. Strauss és Howe szerint ennek a generációnak a jellemzői:

- Különlegeseek – legalábbis annak érezhetik magukat, mert gyerekkorukban rengeteget törődtek velük, többet, mint bármely korábbi generációval.
- Védettek – ugyanezért. Sokuk fölött még húszas éveikben is ott köröznak a gyerekeket elengedni nem akaró „helikopter-szülők”.
- Magabiztosak és optimisták.
- Csatatban szeretnek dolgozni.
- Ambíciózusak, erősen motiváltak, racionálisak és hosszú távra terveznek – szemben az előző generációkkal, akiket a művészet, a filozófia és a keleti vallások vonzottak.
- Nagy nyomás nehezedik rájuk, mivel sokkal bizonytalanabb gazdasági környezetben lépnek ki a világba, mint a szüleik.
- Sokkal hagyományosabb, konvencionálisabb értékrenddel rendelkeznek, mint az előző két generáció.

Ami pedig a digitális technológiát illeti, ennek a generációnak a tagjai már „digitális bennszülöttek” (ez a kifejezés – a „digitális bevándorlóval” együtt – Mark Prensky amerikai szerző nyomán terjedt el).

■ **Z generáció:** ezek a mai kiskamaszok és kisgyerekek, az igazi digitális bennszülöttek, akik már akkor is tudják használni a technológiai eszközöket, amikor még beszélni is alig tudnak. A Z generáció tagjai idejük jelentős részét online töltik, a közösségi oldalakon chatelnek és barátkoznak. A gazdasági és társadalmi változásokra már gyerekkoruktól kezdve minden eddigi generációnál nagyobb befolyást gyakorolnak, a marketingszakemberek az ő „lájkaikra” vadásznak.

2. Jön a Z generáció! – Kik ők és mit akarnak?

Egy-két évtized múlva felnőtt a világ első globális és digitális nemzedéke. Mint minden új generáció megjelenése, a Z generáció is változásokat fog elindítani a különböző társadalmi és vállalati rendszerekben, így a munka világában is.

Jelenleg a baby boom, az X, illetve az Y generáció tagjai alkotják a munkaerőpiacot. E három nemzedék mentalitása radikálisan különbözik egymástól, aminek egyik oka, hogy eltérő munkapiaci környezetben kezdtek el dolgozni. A baby boom generá-

ció – a mai 50-60 évesek – nyugodtabb társadalmi és gazdasági helyzetbe csöppentek bele. Abban az időben még előre meghatározták a munkaidő végét, a vezetőséget személyesen ismerték, és nem csak videokonferenciákon találkoztak a főnökkel.

Aztán jöttek a – ma 30-40-es éveikben járó – X generáció tagjai, akik a túlóra fogalma helyett a korlátlan munkaidővel találták szembe magukat. A multinacionális vállalatok új munkahelyi kultúrát hoztak magukkal, aminek egyik következményeként megjelent a munkahelyi szorongás mint a munka állandó velejárója.

Néhány éve tört be a munkaerőpiacra a 20-30 évvel ezelőtt született Y generáció, amelynek tagjai már nem akarnak a hét minden napján készenlétben állni. Helyette inkább munkahelyet váltanak, még úgy is, hogy tudatában vannak annak a ténynek, hogy egy rendkívül telített és magas követelményeket felállító munkaerőpiacon kell eladniuk magukat. Az Y-osok még abban is különböznek az idősebbektől, hogy nagyobb vágyat éreznek a munkahelyi családias légkör iránt.

Egy ideig még a hatvan fölötti építő, a forradalmakat megvalósító baby-boom, a lázadó X és a közösségből kivonuló Y generáció befolyásolja a világ alakulását és népesíti be a munkahelyeket. Nem szabad azonban elfelejtenünk, hogy a világ működésébe hamarosan belép a legújabb generáció, amely – mint általában – az eddigiektől eltérő értékrenddel rendelkezik. Ők a ma gyermekei és tanulói, valamint ők a holnap munkavállalói és vezetői.

Persze, hogy mi lesz tíz-húsz év múlva, azt nem tudjuk megmondani. Ha a Z generációt ugyanúgy oktatjuk, ahogyan eddig tettük, az nagy veszélyt rejt magában. A tantárgyak, tananyagok, tankönyvek, pedagógiai módszerek, az oktatás formái stb. mind nem az új igényekre vannak szabva. Már az Y generációnál is megfigyelhető, hogy a hagyományos, poroszos formákat elutasítják, igénylik az interaktivitást, a sokszínűséget, a technikai eszközök használatát, az idejüket maguk szeretnék beosztani.

Mi jellemzi a Z generációt?

Egy ausztrál kutatás publikációja szerint a legújabb, Z-nek nevezett generáció tagjai nagymértékben különböznek az elmúlt négyszáz év generációitól, hiszen ők a világ első globális nemzedéke, a globális falu első gyermekei, akik ugyanazon a zenén, ételen, mozifilmen és divatirányzaton nőnek föl. Ez a nemzedék a legkisebb létszámú, a legoktatottabb, a legkisebb családba született, a legidősebb anyák nevelik és a leghosszabb várható élettartammal rendelkezik.

A jövő generációja abban is nagymértékben különbözik a korábbiaktól, hogy ez egy digitális generáció, ők a „dotcom” gyerekek, beleszülettek a digitalizált világba, így minden digitális eszközt természetesnek vesznek, az emberek mindennapjainak nemcsak kiegészítéseként, hanem szerves részeként kezelik azokat. A mai fiatalok virtuális közösségekben élnek, a világhálón töltik szabadidejük nagy részét, és kapcsolataikat is az internetes közösségi oldalakon építik ki, félő azonban, hogy a virtuális térben nem tanulják meg a konfliktusokat megfelelően kezelni. A GfK Csoport kutatása szerint a magyar fiatalok egynekede érzi úgy, hogy nem tud beilleszkedni a szűk környezetébe, és sokkal könnyebben talál barátokra a virtuális térben.

Mire felnőnek, a digitális nemzedék alacsony létszámának köszönhetően a munkaerőpiac radikális átalakuláson megy át: a munkaerő-kereslet jelentősen megnő, míg a kínálat nagymértékben csökken, ami a munkáltatók közötti verseny fokozódásához vezet majd, átalakítva a munkaerőpiac kínálati oldalát.

1. Milyen beszédhelyzetre utal a *Nevelem a kamaszom* cím? Idézza a szövegből azt a mondatot, amely választát alátámasztja! (1. szöveg)

.....

.....

.....

2 PONT

2. Mannheim Károlytól származik a történelmi generáció fogalmának klasszikus meghatározása: egy generáció tagjait összeköti valami jellemző dolog; egyazon születési évjáráthoz tartoznak; hasonló társadalmi, történelmi folyamatban helyezkednek el; a közös tapasztalás ifjúkori élményként rögzül, természetes világképet alkot.

A Szinonimaszótár a *generáció* rokon értelmű szavaiként sorolja fel a *korcsoport*, *nemzedék*, *korosztály*, *évjárat* szavakat.

Megfeleltethetők-e ezek a szavak a Mannheim-féle *történelmi generáció* fogalmának? Válaszát indokolja!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4 PONT

3. A szöveg fő funkciója az ismeretközlés, és ennek megfelelően tárgyilagos a hangvétele. A címen kívül két alkalommal találkozhatunk személyes megnyilvánulással. (1. szöveg)

a) Melyek ezek? Másolja ki a megfelelő (szöveg)részt!

.....

.....

.....

.....

2 PONT

b) Milyen nyelvi megoldásokból következtethetünk a személyes hangvételre?

.....

.....

.....

.....

3 PONT

4. Fogalmazza meg saját szavaival a szöveg alapján, hogy miért fontos a generációváltás ismerete

a) a marketingeseknek,

.....

.....

b) a tanároknak,

.....

.....

c) a munkaadóknak!

.....

.....

6 PONT

5. Milyen régi a modern generációelmélet?

.....

2 PONT

6. Magyarázza meg, mit jelentenek az alábbi fogalmak!

digitális bevándorló:

dotcom gyerekek:

globális falu:

helikopter szülő:

8 PONT

7. Milyen szempont mentén vizsgálja a szerző az egymást követő generációkat? (2. szöveg)

2 PONT

8. Mit tekint a legfontosabb problémának a szerző a Z generáció kapcsán? Idézza azt a kifejezést, amely arra utal, hogy ez a szerző véleménye! (2. szöveg)

probléma:

szerzői vélemény kifejezése:

2 PONT

9. Magyarázza meg, milyen kapcsolat van a Z generáció létszáma és a munkaerőpiac várható átalakulása között! (2. szöveg)

4 PONT

10. A cím a No Thanx együttes Egy másik nemzedék című dalát idézi, amely egy generációváltásról szól. Az alábbi részlet segítségével állapítsa meg, mely nemzedékekről lehet szó! Megállapítását indokolja!

Nézek rád és nem hiszem
Hogy ennyi jár csupán
Hogy hajtasz, mint a gép
És futsz a pénz után

[...]

Minden fejreáll holnap
Ránk már senki sem szólhat
Nem kell többé a szentbeszéd
Ez egy másik nemzedék

Egyik nemzedék:

Másik nemzedék:

Indoklás:

.....

.....

.....

5 PONT

40 PONT

B Érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás

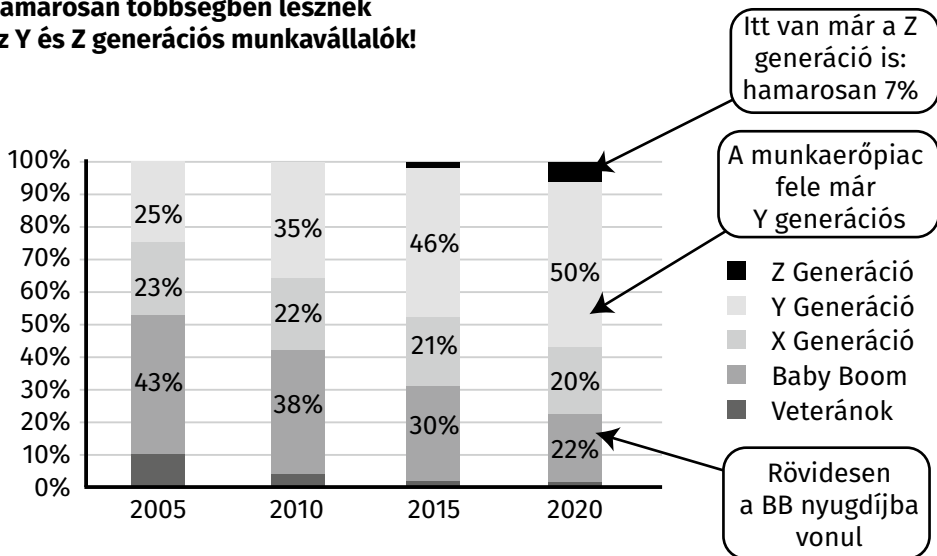
A következő feladatnak csak az egyik változatát kell megoldania. A vizsgadolgozat megfelelő helyén meg kell jelölnie a választott feladat betűjelét (A vagy B). Amennyiben ez nem történik meg, és a választás ténye a dolgozatból sem derül ki egyértelműen, akkor minden esetben az első választható feladat megoldása értékelendő.

A választott feladat betűjele: ☐

A) Érvelés

Egy munkahelyi vezetői értekezleten meg kell győznie kollégáit arról, milyen fontos a vállalat jövője szempontjából, hogy ismerjék a társadalomban zajló generációváltást. Érvelésében támaszkodjon az olvasottakra és az alábbi grafikonra!

Hamarosan többségben lesznek az Y és Z generációs munkavállalók!

Tíz év múlva az Y+Z aránya már 75% feletti lesz...

Forrás: Bureau of Labour Statistics Employment Projections, US Department of Labour (HBR)

B) Gyakorlati szövegműfaj

Az utóbbi években honosodott meg a szendvics-generáció fogalma. Ennek bemutatását kapta feladatul társadalomismeret órán. Az ábra segítségével oldja meg a feladatot!

A szöveg terjedelme 120–200 szó legyen!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

II. MŰÉRTELMEZŐ SZÖVEGALKOTÁS

A Egy mű értelmezése

Az európai népek kultúrájának egyik közös forrása a Biblia. A Márk evangéliumából vett részlet felhasználásával mutassa be, hogyan őrzi és újítja meg Karinthy az alábbi elbeszélésben a bibliai történetet! Milyen többletjelentést kap így a mű? Elemzésében térjen ki a novella szerkezeti, nyelvi sajátosságaira is!

Részlet Márk evangéliumából

Ünnepenként pedig egy foglyot szokott vala elbocsátani nékik, akit épen óhajtának. Vala pedig egy Barabbás nevű, megkötöztetve ama lázadókkal együtt, akik a lázadás alkalmával gyilkosságot követtek vala el. És a sokaság kiáltván, kezdé kérni Pilátust arra, amit mindenkor megtesz vala nékik.

Pilátus pedig felele nékik, mondván: Akarjátok-é, hogy elbocsássam néktek a zsidók királyát.

Mert tudja vala, irígységből adták őt kézbe a főpapok. A főpapok azonban felindíták a sokaságot, hogy inkább Barabbást bocsássa el nékik.

Pilátus pedig felelvén, ismét monda nékik: Mit akartok tehát, hogy cselekedjem ezzel, akit a zsidók királyának mondotok?

És azok ismét kiáltának: Feszítsd meg őt!

Pilátus pedig monda nékik: Mert mi rosszat cselekedett?

Azok pedig annál jobban kiáltanak vala: Feszítsd meg őt!

Pilátus pedig eleget akarván tenni a sokaságnak, elbocsátá nékik Barabbást, Jézust pedig megostoroztatván, kezökbe adá, hogy megfeszítsék.

Károli Gáspár fordítása

Karinthy Frigyes: Barabbás

A harmadik nap alkonyán pedig kilépett a bolt keskeny kapuján, és csendesen megindult az úton. Két oldalt füstölögtek a romok. Lent a kiszáradt árok fenekén találta az elsőt azok közül, akik Pilátus háza előtt kiáltották Barabbás nevét. Elfeketült nyelvvel vonított a vörös felhők felé.

Megállt előtte, és így szólt:

– Itt vagyok!

Az pedig felnézett rá, és zokogni kezdett.

– Rabbí, rabbi! – zokogott.

És a mester szelíden folytatta.

– Ne sírj! Állj fel és jöjj velem! Mert visszamegyek Jeruzsálembe, Pilátus háza elé és új törvényt kérek magamra és reátok, akik Barabbást választottátok, s akikkel ezt mívelte Barabbás.

A nyomorult pedig feltápáskodott és az ő öltönyét megragadta.

– Mester! – kiáltott elfulladva és könnyek között – ő mester, jövök! Mondd meg, hogy mentsem meg magam! Mondd meg, mit tegyek! Mondd meg, mit mondjak!

– Semmit, mondta ő szelíden – csak azt, amit három nap előtt kellett volna mondanod, mikor Pilátus megállt a tornácon és megkérdezett titeket: „Kit engedjek el hát közülük, Barabbást, a gyilkost, vagy a názáretit?”

– Ó, én bolond! – kiáltott a nyomorult fejét öklével verve, – ő, én bolond, aki Barabbást kiáltottam! Barabbást, aki ide juttatott!

– Jól van – folytatta szelíden a mester – most jöjj hát velem Pilátus háza elé, ne törődj semmivel, ne figyelj semmire, csak rám, és amikor én intek neked, kiáltsd egész szívedből és egész tüdődből: „A názáretit!”; mintha azt kiáltanád: „Az életemet!”

Az pedig követte őt.

És találnak útközben egy másik nyavalyást, akinek Barabbás elvette házát, feleségét, gyermekét és szemeit kiszúratta.

És ő homlokon érinté csendesen kezével és így szólt:

– Én vagyok az. Jöjj velem Jeruzsálembe, és amikor én kezemmel érintelek, kiáltad: „A názáretit!”; mintha azt kiáltanád: „A házamat! A gyermekemet! A szemem világát!”

Az pedig felzokogott és követte őt.

És találtak még másikat is, kinek lábai és kezei kötéllel voltak összekötve és nyakára hurkolva, őt magát pedig arccal lefelé bűzhödt mocsárba nyomta le Barabbás, tetvek és csúszómászók közé.

Odament hozzá, és megoldotta kötelékeit, és így szólt:

– Ismerlek téged. Te költő voltál, aki a lélek rajongó repülését hirdetted: Jöjj velem, és amikor intek, kiáltad: „A názáretit!”; mintha ezt kiáltanád: „A szabadságot! A léleknek és a gondolatnak a szabadságát!” Az pedig megcsókolta az ő saruját és csak a szemével könyörgött, mert a szája még tele volt sárral.

És így mentek tovább, és egyre több béna és sánta és nyomorult belpoklos csatlakozott hozzájuk, akiket Barabbás tönkretett. És mindegyik külön-külön zokogva

verte mellét és könyörgött neki, hogy intsen majd, ha kiáltani kell: „A názáretit!”; mintha azt kiáltanák: „Békesség, békesség! Békesség e földön!”

Estére pedig megérkeztek Jeruzsálembe, Pilátus háza elé.

Pilátus a tornácon ült és estebédjét költötte Barabbással, a gyilkossal. Kövéren és fénylő arccal ültek ott, nehéz borokat ittak, és drága ételeket ettek arany edények fenekéről: skarlátpiros palástjuk messze világított.

A názáreti pedig, élén a sokaságnak, mely követte őt, a tornác elé járult és felemelvén átszegezett kezeit, szelíden szólni kezdett:

– A pászkák ünnepe nem múlt még el, Pilátus! Törvény és szokás, hogy húsvétkor egyikét az elítélteknek elbocsátod, úgy, ahogy a nép kívánja. A nép Barabbást kívánta, engem megfeszítettek – de vissza kellett térnem halottaimból, mert láttam, hogy a nép nem tudta, mit cselekszik. E sokaság mögöttem megismerte Barabbást és most új törvényt akar. Kérdezd meg őket újból, amint a törvényeinkben meg vagyon írva.

Pilátus pedig gondolkodott, aztán vállat vont, és kiállván a tornác szélére, csodálkozva nézett végig a sokaságon és szólt:

– Hát kit bocsássak el már most, Barabbást, vagy a názáretit?

És akkor ő intett nekik.

És ekkor zúgás támadt, és mint a mennydörgés, zengett fel a sokaság.

És a sokaság ezt kiáltotta: „Barabbást!”

És rémülten néztek egymásra, mert külön-külön mindegyik ezt kiáltotta: „A názáretit!”

A Mester pedig halovány lett és megfordulván végignézett rajtuk. És külön-külön megismeré mindegyiknek az ő arcát, de e sok arcból egyetlen arc lett az esti homályban, óriási fej, mely ostobán és gonoszul és szemtelenül vigyorgott az ő arcába, véres szemei hunyorogtak és szájából büdös lé szivárgott és torkából úgy bömbölt rekedten: „Barabbást!”; mintha azt hörögné: „Halál! Halál! Halál!”

Pilátus pedig zavartan lesütötte az ő szemeit és mondá neki: „Te látod...”

Ő pedig bölintott fejével és csendesén felmenvén a lépcsőn, kinyújtotta kezeit a hóhér felé, hogy kötözzé meg.

1917. január

B Két mű összehasonlító értelmezése

A megváltók sorsa magyar földön más, mint a világ többi részén. Igazolja ezt az állítást az alábbi két vers alapján! Elemzésében térjen ki a két vers formai és tartalmi azonosságaira!

Ady Endre: *Magyar Messiások*

Sósabbak itt a könnyek
S a fájdalma is mások
Ezerszer Messiások
A magyar Messiások.

Ezerszer is meghalnak
S üdve nincs a keresztnék,

Mert semmit se tehettek,
Óh, semmit se tehettek.

1907

Kovács András Ferenc: Új magyar Messiások
(Ady után szabadon)

Jósoknak itt ma könnyebb
S a fájdalmak mismások
Milliók Messiások
Magyar sok Messiások.

Elmessiásodtak...
Üdvük sincs – majd szereznek,
Mert mást mit is tehetnek,
Faképpel elszegődnek:

Beállnak majd keresztnek.

1. FELADATSOR

I. SZÖVEGÉRTÉS, ILLETVE ÉRVELÉS VAGY GYAKORLATI SZÖVEGALKOTÁS

A Szövegértési feladatsor

Ez egy másik nemzedék

1. Nevelem a kamaszom

1. Milyen beszédhelyzetre utal a *Nevelem a kamaszom* cím? Idézza a szövegből azt a mondatot, amely választát alátámasztja! (1. szöveg)

Várható megoldás:

Kamaszgyereket nevelő szülő gondolatai.

X generáció: „ezek mi vagyunk, a mai kamaszok szülei”

Pontozás:

Csak a szó szerinti idézésre adható pont.

Minden helyes megoldás 1 pont.

összesen: 2 pont

2. A Szinonimaszótár a *generáció* rokon értelmű szavaiként sorolja fel a *korcsoport*, *nemzedék*, *korosztály*, *évjárat* szavakat.

Megfeleltethetőek-e ezek a szavak a Mannheim-féle *történelmi generáció* fogalmának? Választát indokolja!

Várható megoldás:

Nem, mivel a Szinonimaszótár csak az azonos évjárhoz tartozást említi, míg a történelmi generáció fogalmába beletartozik az azonos társadalmi, történelmi háttér, a közös ifjúkori tapasztalat.

Pontozás:

Nemleges válasz: 1 pont.

Az indoklás elemei: 1-1 pont, maximum 3 pont.

összesen: 4 pont

3. A szöveg fő funkciója az ismeretközlés, és ennek megfelelően tárgyilagos a hangvétele. A címen kívül két alkalommal találkozhatunk személyes megnyilvánulással. (1. szöveg)

a) Melyek ezek? Másolja ki a megfelelő (szöveg)részt!

Várható megoldás:

(Akit esetleg nyugtalanítana, hogy véget ért az ábécé, ne aggódjon: a 2010 után születetteket a szociológusok „alfának” keresztelték.)
ezek mi vagyunk, a mai kamaszok szülei

b) Milyen nyelvi megoldásokból következtethetünk a személyes hangvételre?

Várható megoldás:

zárójel – kiszólás az olvasóhoz

ironikus hangvétel: *(esetleg) nyugtalanítana, ne aggódjon*

T/1

Pontozás:

a) feladatrész

Minden helyes megoldás 1 pont, maximum 2 pont – csak a szó szerinti idézésre adható pont.

b) feladatrész

Minden helyes megoldás 1 pont, maximum 3 pont.

összesen: 5 pont

4. Fogalmazza meg saját szavaival a szöveg alapján, hogy miért fontos a generációváltás ismerete!

Várható megoldás:

a) a marketingeseknek: a válasz hangsúlyozza, hogy az eddigi korosztályoknál nagyobb az új generációk társadalmi és gazdasági befolyása (*„A gazdasági és társadalmi változásokra már gyerekkoruktól kezdve minden eddigi generációnál nagyobb befolyást gyakorolnak, a marketing-szakemberek az ő „lájkaikra” vadásznak.”*)

b) a tanároknak: az eredményesség érdekében tudniuk kell, hogy a hagyományos módszerek elutasítása jellemző a Z generációra, erősen kötődnek a modern technológiához (*„az oktatás formái nem felelnek meg a Z generációnak, a hagyományos, poroszos formákat elutasítják, igénylik az interaktivitást, a sokszínűséget, a technikai eszközök használatát, az idejüket maguk szeretnék beosztani.”*)

c) a munkaadóknak: fel kell készülniük arra, hogy minden generáció alapvető változásokat hoz. (*„minden új generáció megjelenése változásokat indít el a különböző társadalmi és vállalati rendszerekben, így a munka világában is.”*)

Pontozás:

A megfogalmazás minősége szerint 2, illetve 1 pont megoldásonként, a szövegből szó szerint kimásolt megoldásért nem jár pont.

összesen: 6 pont

5. Milyen régi a modern generációelmélet?**Várható megoldás:**

25 éves, negyedszázados (mivel a szöveg pontosan megadja az alpmű megjelenésének évszámát, a generáció-elmélet kora pontosan megadható).

Pontozás:

Helyes megoldásért 2 pont.

Pontatlan válaszért (pl. több mint 20 éves, 1991 óta stb.) 1 pont.

összesen: 2 pont

6. Magyarazza meg, mit jelentenek az alábbi fogalmak!**Várható megoldás:**

digitális bevándorló: *az X generáció tagja, fiatalon ismerkedett meg a digitális technikával, de nem szerves része az életének*

dotcom gyerekek: *beleszülettek a digitalizált világba, így minden digitális eszközt természetesnek vesznek (az elnevezés az internetes üzleti oldalak .com végződésére utal)*

globális falu: *a kommunikációs technológiák fejlődésével „összement” a világ, olyan-ná vált, mint egy falu, amelyben az emberek gyorsan kommunikálnak és minden eseményről szinte azonnal értesülnek*

helikopter szülő: *a felnőtt gyereket elengedni nem akaró szülő*

Pontozás:

A megfogalmazás minősége szerint 2, illetve 1 pont megoldásonként, a szövegből szó szerint kimásolt megoldásért nem jár pont.

összesen: 8 pont

7. Milyen szempont mentén vizsgálja a szerző az egymást követő generációkat? (2. szöveg)**Várható megoldás:**

A munkaerő-piaci változások szempontjából.

Pontozás:

Minden helyes megoldás 2 pont (minden tartalmilag helyes megoldás elfogadható).

összesen: 2 pont

8. Mit tekint a legfontosabb problémának a szerző a Z generáció kapcsán? Idézzé azt a kifejezést, amely arra utal, hogy ez a szerző véleménye! (2. szöveg)**Várható megoldás:**

probléma: *a virtuális térben nem tanulják meg a konfliktusokat megfelelően kezelni*
szerzői vélemény kifejezése: *„félő azonban”*

Pontozás:

Minden helyes megoldás 1 pont.

összesen: 2 pont

9. Magyarázza meg, milyen kapcsolat van a Z generáció létszáma és a munkaerőpiac várható átalakulása között! (2. szöveg)

Várható megoldás:

- a digitális nemzedék alacsony létszáma,
- a munkaerő kereslet megnő,
- a kínálat csökken,
- a munkáltatók közötti verseny fokozódik.

Pontozás:

Válaszelemenként 1-1 pont (minden tartalmilag helyes megoldás elfogadható).
összesen: 4 pont

10. A cím a No Thanx együttes Egy másik nemzedék című dalát idézi, amely egy generációváltásról szól. Az alábbi részlet segítségével állapítsa meg, melyik nemzedékekről lehet szó! Megállapítását indokolja!

Várható megoldás:

Egyik nemzedék: X

Másik nemzedék: Y

Indoklás:

Az X generáció tagjait a korlátlan munkaidő, az új munkahelyi kultúra (nemzetközi cégek) egyik következményeként megjelent a munkahelyi szorongás jellemzi. („Hogy hajtasz, mint a gép / És futsz a pénz után”)

Az Y generáció tagjai már nem akarnak a hét minden napján készenlétben állni, inkább munkahelyet váltanak. („Ránk már senki sem szólhat / Nem kell többé a szentbeszéd”)

Pontozás:

Generációk megnevezése 1-1 pont, az indoklás nyelvi minőségtől függően 3-2-1 pont (minden tartalmilag helyes megoldás elfogadható).
összesen: 5 pont

Feladatlap összpontszáma: 40 pont.

B Érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás**A) Érvelés**

A feladatra összesen adható 10 pont a következő szempontok szerint:

- A tartalomért (érvek, állítások, gondolatok) adható 0-4 pont. (A 4 pont akár 3 releváns, hatásos érv esetén is megadható, az értékelés alapja az érvek, példák ötletessége, hitelessége, meggyőző ereje.)
- A szerkezetért adható 0-3 pont.
- A megfogalmazás igényességéért (stílus, nyelvhelyesség) adható 0-3 pont.

A megoldás értékelése során nem elvárás a javítási útmutató érveinek szerepeltetése, minden más releváns érv elfogadható. Nem elvárás, hogy a dolgozatíró irodalmi és egyéb művekre hivatkozzon.

Lehetséges tartalmi és formai elemek

- az eddigi korosztályoknál nagyobb az új generációk társadalmi és gazdasági befolyása – 2020-ra a munkaerőpiac több mint 50 %-át teszik ki
- az új generációk jellemzője, hogy
 - ☐ erősen kötődnek a modern technológiához
 - ☐ igénylik az interaktivitást
 - ☐ igénylik az oktatás megújítását is
 - ☐ elutasítják a kötött munkarendet, maguk óhajtják az idejüket beosztani
- a munkaerőpiac jelentős átrendeződése várható
- formai elvárások:
 - ☐ munkatársak megszólítása
 - ☐ kapcsolattartó elemek használata (kérdés pl. Ti hogy látjátok..., kiszólás a hallgatósághoz pl. Biztosan ti is észrevettétek...)
 - ☐ a probléma pontos megfogalmazása a megszólalás elején
 - ☐ záró formula használata pl. figyelem megköszönése

B) Gyakorlati szövegműfaj

A feladatra összesen adható 10 pont a következő szempontok szerint:

- A tartalomért adható 0-4 pont.
- A szerkezetért adható 0-3 pont.
- A megfogalmazás nyelvi minőségéért adható 0-3 pont.

Lehetséges tartalmi és formai elemek

- formai elvárások:
 - ☐ osztálytársak megszólítása
 - ☐ kapcsolattartó elemek használata
 - ☐ a probléma pontos megfogalmazása a megszólalás elején
 - ☐ személyes példa vagy tapasztalat
 - ☐ záró formula használata pl. figyelem megköszönése
- a szendvics-generáció fogalmának meghatározása

- kétoldali kötelességek közé szorult generáció (a metaforikus elnevezés erre utal)
- egyrészt eltartja idős szüleit,
- másrészt gondoskodik már felnőtt gyermekeiről is
- a helyzetből fakadó probléma vázolása
 - kitolódó átlagéletkor és az ezzel járó problémák, betegség, gondoskodás, ápolás
 - felnőni, önállósodni nem akaró új generáció
- megoldási javaslatok – bármi elfogadható, ha megfelelő érveléssel alátámasztja

II. MŰÉRTÉLMEZŐ SZÖVEGALKOTÁS

A Egy mű értelmezése

Lehetséges válaszlemek

Figyelem! A javítási útmutatóban közölt tartalmi elemek nem kötelezően elvárt válaszlemek. A javítás során alapvetően a dolgozat gondolatgazdagságát és világos gondolatmenetét értékeli! Nem elvárt az útmutató szakmai nyelvének használata sem.

- A Bibliában ennek a jelenetnek csupán néhány mondatot szentel Márk. Barabbás alakjáról az evangéliumban csak annyit tudunk meg, hogy lázadó és gyilkos.
- Karinthy novellája mintegy folytatása a bibliai történetnek, a döntés következményeit látjuk: a kegyelem nem változtatta meg Barabbás jellemét, sőt az tovább aljasult: felégetett házak, megalázott emberek, elpusztított családok jelzik útját. Ugyanakkor a társadalmi ranglétrán előre haladt, Pilátussal együtt mulatozik.
- Pilátus szerepe is módosult, az eredetileg együttérző helytartó itt közönyös (megvonta a vállát).
- A novella arról szól, hogy Jézus a feltámadás után visszatér Jeruzsálembe, az őt korábban elítélők társaságában, hogy újra törvényt kérjen magára Pilátustól. Ám semmi sem változott: egyenként azt kiabálják: a názáretit mentse fel Pilátus, együtt mégis úgy hangzik: Barabbást.
- Az evangéliumi szöveg két okot említ a tömeg döntésének magyarázataként: az irigységet (*irigységből adták őt kézbe a főpapok*) és a manipulációt (*A főpapok azonban felindíták a sokaságot*).
- A novella arctalan tömege ok nélkül – eredeti szándéka ellenére – ítéli el ismét Jézust. Az emberek külön-külön okosak, jószágosak, eltökéltek, együtt mégis ostobák, gonoszak és utálatosak.
- Pilátus szégyenkezve lesüti szemét, Jézus pedig csendesesen beletörődik: az ember nem változik.

Miért választotta Karinthy ezt a történetet?

- A novella az I. világháború idején keletkezett, az emberi értékek relativizálódása ellen szólal meg.

- Két ellentétes értékvilág megjelenítése:
 - Jézus: *megbocsátás, elfogadás, segítőkészség, reményadás, szelídség, csendesség;*
 - Pilátus: *a római helytartó, a hatalom képviselője. Borozgat Barabbással, így kerül kapcsolatba a hatalom a gonosszal.*
- Barabbás személye is szimbolikussá válik, ő a bűn, a gonoszság szimbóluma.
- Fontos Pilátus és Barabbás leírásában a gazdagság külsőségeiben való megjelenése (*Kövéren és fénylő arccal ültek ott, nehéz borokat ittak, és drága ételeket ettek arany edények fenekéről: skarlátpiros palástjuk messze világított.*).
- Jézus útján egyre több nyomorulttal találkozunk. Számon tartja az embereket külön – külön, mindenkit ismer, Pilátus csak a tömeget látja.
- Fokozatosan mutatja be az elbeszélő, hogy Barabbás mit tett az emberekkel. A nyomorult embereknek egy második esély adódik.
- A befejezés naturalisztikus látomás, ahogyan a sok arcból egyetlen személytelen arc lesz (*mely ostobán és gonoszul és szemtelenül vigyorgott az ő arcába, véres szemei hunyorogtak és szájából bűdös lé szívárgott és torkából úgy bömbölt rekedten*).
- Karinthy kiábrándult üzenete szerint az ember nem tanul a hibáiból, nem tud élni a második eséllyel.

A novella szerkezete, nyelve

- *In-medias-res* kezdés (A harmadik nap alkonyán pedig kilépett a bolt keskeny kapuján)
- Késleltetés: a főszereplőt sokára tudjuk beazonosítani, Jézus neve nem is szerepel, csak a *mester, rabbi, názáreti* utal rá.
- Az előzmények lépésről lépésre bontakoznak ki az emberek elbeszéléséből.
- Archaizál (imitálja a Biblia nyelvhasználatát):
 - régies múlt idő (*érinté, megismeré*),
 - régies szóalakok (*mívelte, bélpoklos, felemelvén, kiállván*),
 - személyes névmás használata birtokos jelzőként (*az ő öltönyét megragadta*),
 - régies szófordulatok (*amint a törvényeinkben meg vagyunk írva*),
 - kötetőszóhasználat: és-sel kezdődő mondatok nagy száma, a *pedig* kötőszó gyakorisága.

B Két mű összehasonlító elemzése

Lehetséges válaszelemek

Figyelem! A javítási útmutatóban közölt tartalmi elemek nem kötelezően elvárt válaszelemek. A javítás során alapvetően a dolgozat gondolatgazdagságát és világos gondolatmenetét értékelik! Nem elvárt az útmutató szakmai nyelvének használata sem.

Formai-akusztikai rájátszás

- A cím Kovács András Ferencnél háromeleművé bővül (ez Ady címadására jellemző); az *új* jelző szintén rájátszás Ady gyakori *új* szavára.
- Szókincs:

- 3. sor a számhatározót (*ezerszer*) melléknévre cserélte (*milliós*),
- 5. sor egyéni szóalkotás, hapax legomenon (*elmessiásodtak*) nincs párja Adynál,
- 2. sor változatlan alanya (*S a fájdalmak*), a névszói állítmány (*is mások – mismások*) az eredeti sor módosítószavát is magába olvasztja (*tiszta rím*).
- Hanghataás: 6. sor (*üdve nincs a keresztnek, üdvük sincs – majd szereznek*) követi az eredetit akusztikailag (*tiszta rím*).
- Alakzat:
 - 4. sor inverzió (*Magyar sok Messiások*),
 - 1. sor rímel az eredetire
 - *Sósabbak – Jósoknak* (asszonánc)
 - *itt a könnyek – itt ma könnyebb* (*tiszta rím*),
 - 7. sor (*Mert semmit se tehettek – Mert mást mit is tehetnek*) parafrázis,
 - az ismétlődések áttekintő táblázata (vastagon szedve a szó szerinti ismétlődések).

Ady Endre: Magyar Messiások	Kovács András Ferenc: Új magyar Messiások
Sósabbak itt a könnyek S a fájdalmak is mások Ezerszer Messiások A magyar Messiások.	Jósoknak itt ma könnyebb S a fájdalmak mismások Milliós Messiások Magyar sok Messiások.
Ezerszer is meghalnak S üdve nincs a keresztnek, Mert semmit se tehettek, Óh, semmit se tehettek.	Elmessiásodtak... Üdvük sincs – majd szereznek, Mert mást mit is tehetnek, Faképpel elszegődnek: Beállnak majd keresztnek.

Tartalmi rájátszás:

- Az elemzés alapja elsősorban Kovács András Ferenc alkotása, az, hogy hogyan idézi-módosítja az Ady-verset, annak jelentésbeli, motivikus sokrétűségét, hogyan válik így a száz évvel korábbi költemény aktuálissá, frissé és ironikussá.
- Adynál a Messiás-sors tipikusan magyar sors, Kovács András Ferenc ennek új(kori) változatát hangsúlyozza.
- Az Ady-versben a magyar Messiások heroikus küzdelmét tragikus pátosz kíséri (a nagy egyéniség és a kisszerű környezet drámai küzdelmét mutatja be).
- Kovács András Ferenc a Messiást „jóssá” deheroizálja, így a vers indítása ironikus (a jósoknak ígért könnyebb sors).
- Az Ady-vers értékszerkezete Kovácsnál devalválódik, az újkori Messiások a kisszerű környezettel való tragikus küzdelem helyett az ahhoz való igazodást választják inkább.
- A fájdalmak sem igaziak, a lelki ellenállás helyett a behódolást, az alkalmazkodást, a mártírsors helyett a túlélésre való berendezkedést sugallják, ez a sors könnyebb megélhetést, sőt meggazdagodást ígér: „*milliós*” Messiást.

- Az „elmessiásodtak” szó a Messiás-sors eltömegesedését, az értékvesztést jelzi, az új magyar „jós” nem hős és nem áldozat, csupán a kisszerűséghez alkalmazkodó, a túlélési technikát a saját hasznára fordító pragmatikus figura.
- Az „egyenember” számára nem morális kérdés, hogy beáll *majd keresztnek*.
- A morális értékvesztést erősíti a *Faképpel elszegődnek* szintagma is, a fakép jelenti egyrészt a valami lényegi helyett álló másolatlétet, másrészt az abszolút közömbösséget és érdektelenséget.
- Kovács András Ferenc versének befejezése csattanószerű, a praktikum világának, a hétköznapi, a kisszerű lét egyedül lehetséges – ember alatti – létformájának uralmát jelöli.
- „az akusztikai-formai imitáció tartalmi ellenpontozással párosul: egy más kor más nézőpontú poétája vall a kisszerűvé, anyagiassá, a praktikum világába vesző újkori Messiás-sorsról.”